

# Walory przyrodnicze obszaru Borów Niemodlińskich



Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, Europa Inwestująca w Obszary Wiejskie.

Operacja pn. „Rekreacja i integracja – Morwowy Zakątek w Pogórze”  
współfinansowana jest ze środków Unii Europejskiej  
w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Projekt realizowany przez Stowarzyszenie Odnowa Wsi Pogórze

Partnerstwo Borów Niemodlińskich

ul. Rynek 52

49-100 Niemodlin

[www.boryniemodlinskie.pl](http://www.boryniemodlinskie.pl)

[www.facebook.com/partnerstwo.borowniemodlinskich](https://www.facebook.com/partnerstwo.borowniemodlinskich)

Partnerzy:

Gmina Strzelczki, Gmina Dąbrowa,

Gmina Komprachcice, Gmina Łąbinowice,

Gmina Niemodlin, Gmina Prószków,

Gmina Tułowice, Gmina Biała

**Bory Niemodlińskie** należą pod względem przyrodniczym do najcenniejszych terenów Śląska Opolskiego.  
Jest to największy lewostronny kompleks leśny górnej Odry.

Obszar ten dzięki swym walorom krajobrazowym i przyrodniczym,  
a także rozwiniętej infrastrukturze posiada interesującą ofertę turystyczno-rekreacyjną.

Turystów i miłośników przyrodniczych wędrówek przyciągają rozległe kompleksy leśne,  
czyste rzeki, Stawy Tułowickie oraz Stawy Niemodlińskie,  
a także łąki i pola tworzące krajobraz rolniczy.



Każde z tych siedlisk zamieszkują specyficzne gatunki roślin i zwierząt.  
Część z nich należy do grupy rzadkich, ginących oraz objętych ochroną.  
Stąd też najcenniejsze obszary ich występowania zostały objęte ochroną obszarową lub indywidualną.

Dodatkowej atrakcyjności temu obszarowi dodają liczne formy przyrody nieożywionej (rzeki oraz źródła i głązy narzutowe).

## Przyroda nieożywiona obszaru Borów Niemodlińskich

Na walory przyrody nieożywionej Borów Niemodlińskich składają się głównie:  
rzeźba terenu, budowa geologiczna, sieć rzeczna i klimat.

Największe zróżnicowanie rzeźby występuje w zachodniej części Borów Niemodlińskich, gdzie spotykana jest rzeźba pagórkowata.



Skala bazaltowa w kamieniołomie Gracze  
fot. K. Spalek



Głaz nartzutowy w Lipnie  
fot. K. Spalek

Do osobliwości sieci rzecznej Borów Niemodlińskich należy przede wszystkim Ścinawa Niemodlińska, która na licznych odcinkach zachowała naturalny charakter budowy koryta z podcięciami erozyjnymi.  
Gdziekolwiek w dolinie występują również jej stare koryta.

# Szata roślinna obszaru Borów Niemodlińskich

Obszar Borów Niemodlińskich, w związku z dość znacznym zróżnicowaniem siedlisk obfituje w chronione i rzadkie gatunki roślin. Do najciekawszych z nich i najbardziej typowych dla tego obszaru należą m.in.: borówka bagienna, grązel żółty, grzebień biały, jeziora mniejsza, kotewka orzech wodny, rosiczka okrągłolistna, salwinia pływająca, włosienicznik rzeczny i żurawina błotna.

## Zbiorowiska roślinne

Zróżnicowanie roślinności Borów Niemodlińskich jest odzwierciedleniem dużej ilości siedlisk, jakie wykształciły się tu w wyniku zróżnicowanej rzeźby terenu, różnego typu gleb, warunków klimatycznych, w tym głównie wilgotnościowych.

Zróżnicowanie warunków glebowych umożliwiło rozwój wielu zbiorowiskom roślinnym, zarówno naturalnym (m.in. leśne, torfowiskowe, wodne, szuwarowe), jak i półnaturalnym oraz powstałym w wyniku działalności człowieka (m.in. łąkowe, polne).

Nysa Kłodzka, Ścinawa Niemodlińska, Prószkowski Potok, Stawy Niemodlińskie, Stawy Tułowickie, różnego typu drobne zbiorniki wodne oraz strumienie i rowy melioracyjne stanowią dogodne siedliska dla rozwoju zbiorowisk wodnych.

Na obszarze Borów Niemodlińskich występuje większość zbiorowisk leśnych, charakterystycznych dla terenów nizinnych i wyżynnych. Wśród lasów liściastych wiodącą rolę odgrywają lasy łęgowe i grądowe. Najczęściej spotykanym na tym terenie jest łęgjesionowo-olszowy.

Lasy Borów Niemodlińskich to najczęściej monokultury sosnowe, wprowadzone jeszcze pod koniec XIX w. Od kilkunastu lat następuje powolne odchodzenie od tego sposobu użytkowania na rzecz wprowadzenia nasadzeń wielogatunkowych. Najbardziej zbliżone do naturalnych są lasy zachodniej części Borów Niemodlińskich, w gminach Tułowice i Niemodlin. Ze względu na urozmaiconą rzeźbę terenu i stawy one też mają największy potencjał edukacyjny i krajobrazowy.



Grzebień biały  
fot. K. Spątek

# Świat zwierząt obszaru Borów Niemodlińskich



Żaba wodna  
fot. K. Spatek

Świat zwierząt Borów Niemodlińskich jest równie bogaty jak szata roślinna.

Wśród zwierząt bezkręgowych na uwagę zasługuje pijawka lekarska. W Borach Niemodlińskich spotkać można rzadki gatunek chronionego pająka – tygrzyk paskowany.

W rzekach, potokach i stawach hodowlanych na obszarze Borów Niemodlińskich występuje wiele gatunków ryb. Prócz często spotykanych gatunków, stwierdzono pojawianie się ich rzadkich i chronionych przedstawicieli (śliz i koza).

Spotkać można tu również dosyć liczne gatunki płazów (w Polsce wszystkie gatunki płazów podlegają ochronie): traszkę grzebieniastką, traszkę zwyczajną, żabę trawną, żabę wodną, żabę moczarową, żabę jeziorkową, żabę śmieszkę, ropuchę szarą, ropuchę zieloną, a także rzekotkę drzewną oraz bardzo rzadkiego kumaka nizinnego.

Wśród gromady gadów występują 3 gatunki jaszczurek: jaszczurka zwinka, jaszczurka żyworodna i padalec zwyczajny.

Wśród czterech gatunków węży występujących w Polsce, dwa odnaleźć można na tym obszarze. Są to: zaskroniec zwyczajny i żmija zygzakowata.

W stawach hodowlanych koło Niemodlina najprawdopodobniej pojawia się jeszcze żółw błotny.

Z wielu gatunków ptaków lęgowych, spotykanych na terenie Borów Niemodlińskich, do najbardziej interesujących zaliczyć należy derkacza, który jest zagrożony w skali światowej.

Na obszarze Borów Niemodlińskich stwierdzono występowanie 6 rzędów ssaków.

Najliczniejszym w gatunki rzędem są gryzoni.

W lasach żyje pospolita nornica ruda, mysz leśna oraz wiewiórka.

W suchych środowiskach można spotkać mysz polną.

W wodach Ścinawy Niemodlińskiej i Nysy Kłodzkiej żyje bóbr

– największy z naszych europejskich gryzoni.

Rząd owadożernych reprezentuje kret, jeż zachodni, ryjówka aksamitna, ryjówka malutka, synantropijny zębiełek oraz rzęsorek rzeczek.

Do rzędu drapieżnych zalicza się takie gatunki jak: lis, kuna leśna, łasica, wydra oraz gronostaj.

Rząd zającokształtnych reprezentuje tylko jeden gatunek – zając szarak.

Dzik, jeleń i sarna należą do parzystokopytnych. Gatunki te spotyka się pospolicie na obszarach leśnych.

Na obszarze Borów Niemodlińskich występują również gatunki nietoperzy.



Sarna  
fot. M. Szczepanek

# Ochrona przyrody

Przyroda Borów Niemodlińskich obfituje w osobliwości flory i fauny. Stąd też najcenniejsze, najlepiej zachowane jej fragmenty zostały objęte ochroną w postaci licznych form ochrony przyrody. Na ich obszarze znajduje się **8 rezerwatów przyrody**: Blok, Dębina, Jaśkowice, Jeleni Dwór, Prądy, Przysiecz, Staw Nowokuźnicki i Złote Bagna.

## Miejsca cenne pod względem przyrodniczym

Jedno z największych nagromadzeń stawów hodowlanych na Śląsku Opolskim znajduje się na obszarze Borów Niemodlińskich. Są to kompleksy stawów m.in. w okolicach Niemodlina, Tułowic i Szydłowca Śląskiego. To także najcenniejsze enklawy przyrody na tym obszarze, o ogromnym znaczeniu w zachowaniu lub zwiększeniu różnorodności biologicznej Borów Niemodlińskich.

W wielu stawach rozwijają się zbiorowiska roślin podwodnych i pływających, w których spotkać można liczne gatunki chronionych i ginących gatunków roślin oraz zwierząt.

Do najciekawszych roślin spotykanych w Stawach Niemodlińskich i Stawach Tułowickich zaliczyć należy: paproć wodną salwinę pływającą, jezierzę mniejszą, pływacza zachodniego, nadwodnika sześciopręcikowego i trójpręcikowego oraz kotewkę orzecha wodnego.

Spośród gatunków zwierząt spotykanych w stawach do grupy najbardziej interesujących należą m.in.: szczeżuja wielka, kumak nizinny, żółw błotny, perkozek, bąk, bączek, wodnik, kropiatka, zielonka, żuraw i wydra.

## Park w Prószkowie

Do najciekawszych gatunków, które możemy obecnie podziwiać w parku należą m.in.: jodła olbrzymia, sosna rumelijska, dąb omszony, śniegowiec wirginijski, magnolia drzewiasta oraz miłorząb dwuklapowy.

W okresie wiosennym i wczesnoletnim bardzo efektownie prezentują się w parku liczne okazy drzew liściastych o odmianie czerwonołistej. W parku występuje również wiele interesujących gatunków roślin zielnych, głównie ozdobnych.

W parku znajdują się dwa stawki, w których hodowano liczne gatunki roślin wodnych.

Park jest miejscem gniazdowania wielu gatunków ptaków. Do najciekawszych zaliczyć należy muchołówkę białoszyją, dzięcioła średniego, dzięcioła zielonego, zaganiacza i grubodzioba.



Park w Prószkowie  
fot. K. Spałek



## Grabin

Pod względem przyrodniczym obszar ten należy do najpiękniejszych zakątków Borów Niemodlińskich.

Znajdują się tu niezwykle malownicze wzniesienia o bardzo dużych wysokościach względnych, porośnięte lasami łągowymi i borami świerkowymi, w których występują liczne chronione i rzadkie gatunki roślin, m.in. widłak jałowcowaty i wawrzynek wilczętyko.

W byłym stawie zdrojowym lęgną się liczne gatunki ptaków wodno-błotnych.

## Szydłowiec Śląski

To niezwykle interesująca pod względem przyrodniczym miejscowość leżąca koło Niemodlina, otoczona malowniczymi stawami, kanałami i wiekowymi dębami.

W centrum wsi znajdują się pozostałości po niegdyś malowniczym parku.

Spotkać w nim można okazałe drzewa, m.in. platana klonolistnego, lipę drobnolistną i buka pospolitego.

W jej północnej części, nad brzegiem rzeki, rośnie jeden z najokazalszych i najstarszych dębów szypułkowych na Śląsku Opolskim, który zwany jest Dębem Pücklera. Wiek drzewa szacuje się na ok. 580 lat, a jego obwód wynosi ok. 860 cm.

W Szydłowcu Śląskim znajduje się również kilka stawów hodowlanych, będących ostoją dla wielu rzadkich i chronionych roślin oraz zwierząt.



Dawny staw zdrojowy  
w Grabinie  
fot. K. Spałek